

تراژدی انسانی در عربستان و جنگ لفظی بین سران حکومت اسلامی ایران و عربستان!

بهرام رحمانی

bahram.rehmani@gmail.com

مرگ هر انسانی تراژیک است از این رو، کشته شدن صدها انسان در عربستان، یک تراژدی بزرگ انسانی است. روز پنجشنبه ۲ مهر ۱۳۹۴ برابر با ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۵، هم‌زمان با روز عید قربان و هنگام حرکت زائران برای «رمی جمرات» در منا ازدحام و تنش ناگهانی در یکی از چهارراه‌ها موجب ایجاد سراسیمگی در میان جمعیت انبوه شد و شمار زیادی از زائران زیر دست‌وپا ماندند. هر سال حدود ۲ میلیون نفر برای انجام مناسک حج به مکه سفر می‌کنند. حادثه مرگبار عید قربان امسال زیارت مکه، تنها حادثه مرگباری نیست که هنگام مراسم حج اتفاق می‌افتد. ازدحام چند صد هزار زائر در مکه در گذشته هم باعث بروز مرگ دسته‌جمعی حجاج شده است. در سال ۲۰۰۶، بیش از ۳۶۰ زائر در اثر ازدحام جمعیت هنگام اجرای مراسم رمی جمرات کشته شدند یک روز پیش از آن هم ۷۳ نفر در اثر فرو ریختن یک هتل در نزدیکی مسجد الحرام جان خود را از دست داده بودند. دو سال قبل از آن، در سال ۲۰۰۴، در آخرین روز حج، ازدحام جمعیت، ۲۴۴ کشته و صدها زخمی به جا گذاشت. در سال ۲۰۰۱، باز هم ازدحام جمعیت، در روز آخر حج باعث کشته شدن ۳۵ نفر شد. سه سال پیش از آن، در سال ۱۹۹۸، فشار جمعیت هنگام عبور از یک پل هوایی، باعث کشته شدن حدود ۱۸۰ شد. در سال ۱۹۹۷، چادر زائران در منا آتش گرفت که در اثر آن دست‌کم ۳۴۰ نفر کشته و صدها نفر دیگر زخمی شدند. اما خونین‌ترین حادثه در دهه‌های اخیر در مکه، در سال ۱۹۹۰ اتفاق افتاد، وقتی فشار جمعیت هنگام عبور از یک تونل در نزدیکی اماکن مقدس جان بیش از ۱۴۰۰ نفر را گرفت.

هنوز بسیاری از جزئیات این واقعه در ابهام قرار دارد، تعداد دقیق کشته‌شدگان و مجروحان به طور رسمی اعلام نشده و جسد بسیاری از قربانیان به کشورهاشان انتقال نیافته است. اما مقامات حکومت اسلامی ایران، یکی پس از دیگری هم عربستان را تهدید می‌کنند و هم آمارهای متفاوتی اعلام می‌کنند.

با این حال سازمان حج و زیارت ایران، اعلام کرده که شمار کشته‌شده‌ها از ۱۳۰۰ نفر گذشت و بیش از ۲۰۰۰ نفر زخمی شده‌اند؛ این در حالی است که سازمان دفاع شهری عربستان شمار کشته‌ها را تا کنون ۷۱۷ نفر اعلام کرده است.

همچنین بنا به گزارش سازمان حج و زیارت تلفات ایرانیان در تراژدی منا تا روز سه‌شنبه ۷ مهر ۱۳۹۴، ۲۲۸ کشته، ۲۴۶ مفقود الاثر و ۲۷ مجروح بوده است. (ایرنا، ۶ مهر ۱۳۹۴)

اما ساعتی پس از آن که یک مقام جمعیت هلال احمر ایران گفت که «از زنده یافتن مفقودان ایرانی ناامید شده‌ایم»، سازمان حج و زیارت حکومت اسلامی ایران روز پنجشنبه، ۹ مهر، رسماً آخرین آمار قربانیان ایرانی حادثه «رمی جمرات» در منای عربستان سعودی را ۴۶۴ نفر اعلام کرد.

در همین حال خبرگزاری دولتی ایرنا، اعلام کرد که ۱۴ نفر از زائران ایرانی در بیمارستان‌های عربستان سعودی تحت درمان هستند. به گزارش خبرگزاری صداوسیما، علی مرعشی، رییس مرکز پزشکی این سازمان، اضافه کرد: «در دو روز گذشته بیمارستان‌های طائف، جده و مکه که احتمال می‌رفت مجروحان مجهول‌الهویه ایرانی به آنجا منتقل شده باشند، کامل جستجو شده و متأسفانه حتی یک فرد مشکوک به ایرانی بودن را پیدا نکردیم.»

به گفته مرعشی، عربستان سعودی از روز سه‌شنبه «اجازه نداده است» گروه‌های ایرانی وارد سردخانه «معیصم» در مکه شوند و به همین دلیل «شناسایی جدیدی صورت نگرفته است.»

حسن قاضی‌زاده هاشمی، وزیر بهداشت ایران که به عربستان سعودی سفر کرده است، پس از دیدار با وزیر بهداشت این کشور گفت که عربستان اطمینان داده است برای مداوی مجروحان، انتقال جان‌باختگان و شناسایی مفقودان حادثه هرگونه همکاری لازم را انجام دهد. به گفته قاضی‌زاده هاشمی، مقامات عربستان سعودی همچنین «اطمینان کامل دادند که هیچ ایرانی تاکنون در مکه دفن نشده و نخواهد شد.»

امسال حدود ۶۴ هزار زائر ایرانی به عربستان سعودی اعزام شده بودند که قرار است تا ۲۶ مهرماه همه آنان به ایران بازگردند. در همین حال محمود آخوندی، وزیر راه و شهرسازی ایران، خبر داد که تاکنون حدود ۹ زائر از آنان به ایران بازگشته‌اند.

اکنون این واقعه، به یک جنگ لفظی بین سران حکومت اسلامی و عربستان تبدیل شده و توقیف کشتی حامل سلاح نیز روابط سران دو کشور را بیش از پیش تیره کرده است. پس از این که خامن‌ای طی سخنان عربستان را تهدید کرد، سران و مقامات نظامی و سیاسی حکومت اسلامی، یکی پس از دیگری به عربستان دشنام می‌دهند.

در واقع سران حکومت اسلامی درباره حادثه منا هم به تناقض‌گویی افتاده‌اند و هم عربستان را تهدید می‌کنند دلیلش کشته شدن عده‌ای شهروند عادی ایرانی در این حادثه نیست، بلکه دلیل اصلی‌اش رقابت با عربستان و کشته شدن تعدادی از عناصر مهم حکومت اسلامی، به ویژه نزدیکان دفتر خامنه‌ای و سران سپاه دیپلمات‌های سابق است. به علاوه برخورد هستی‌ریک خامنه‌ای و دیگر مقامات حکومت اسلامی به

عربستان، این سوءظن را ایجاد می‌کند که شاید سپاه پاسداران حکومت اسلامی، طرح و برنامه سیاسی در عربستان داشتند که با برخورد شدید نیروهای امنیتی عربستان روبه‌رو شده‌اند.

سیدعلی خامنه‌ای طی سخنانی در جمع نظامیان گفت که ایران تاکنون «خویشترداری» کرده و اگر «بنا شد عکس‌العمل نشان» دهد، این واکنش «خشن و سخت» خواهد بود.

به گفته خامنه‌ای، گفت که به عقیده او باید «از دنیای اسلامی» از جمله ایران افرادی برای تحقیق به مکه بروند. خامنه‌ای اضافه کرد که مسئولان عربستان «به وظایف‌شان عمل نمی‌کنند بلکه در مواردی نقطه مقابل وظایف‌شان عمل می‌کنند، مودی‌گری می‌کنند.» به گفته او ایران تاکنون «در قضایای متعددی خویشترداری» کرده و دلیل آن «رعایت ادب اسلامی، رعایت حرمت برادری در امت اسلامی» بوده است.

بعد از سخنرانی خامنه‌ای، مسعود جزایری، سخن‌گوی ارشد ستادکل نیروهای مسلح، به خبرگزاری «تسنیم» گفت که «نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران آماده انجام هرگونه ماموریت درباره فاجعه منا هستند.» به گفته جزایری «در همان ساعات اولیه فاجعه منا، نیروهای مسلح کشور آمادگی خود را برای هرگونه کمک به دستگاه‌های مربوطه اعلام کردند و اکنون نیز در آمادگی کامل به سر می‌برند.»

چند ساعت پس از سخنان خامنه‌ای، علی‌اکبر ولایتی، مشاور امور بین‌الملل او، گفت که این سخنان تنها هشدار «به عربستان سعودی نیست بلکه به همه حامیان آن‌ها هم هست.»

خامنه‌ای پیش از این نیز دوبار درباره این حادثه سخن گفته و از عربستان سعودی خواسته بود که مسئولیت خود را در این واقعه بپذیرد. خامنه‌ای که صبح چهارشنبه، هشتم مهر ۱۳۹۴، در مراسم اعطای سردوشی به دانشجویان افسری در دانشگاه علوم دریایی بوشهر شرکت کرد بخش بزرگی از سخنرانی خود را به حمله به عربستان سعودی به خاطر حادثه منا اختصاص داد.

علی خامنه‌ای با اشاره به برخی گزارش‌ها مبنی بر جان‌باختن احتمالی بیش از پنج هزار نفر در حادثه منا، خواستار تشکیل یک کمیته حقیقت‌یاب با حضور کشورهای اسلامی از جمله ایران شد.

به گزارش خبرگزاری دولتی ایرنا، خامنه‌ای در مراسم بوشهر گفت: «جمهوری اسلامی ایران تاکنون از خود خویشترداری نشان داده و رعایت ادب اسلامی و حرمت برادری در دنیای اسلام را کرده است اما این را بدانند که دست ایران، برتر از خیلی‌ها است و امکانات بیش‌تری هم دارد و اگر بخواهد در مقابل عناصر اذیت‌کننده و مودی عکس‌العمل نشان دهد، اوضاع آن‌ها خوب نخواهد بود و در هیچ صحنه هم‌اوردی، حریف نخواهند شد.»

او در بخش دیگری از سخنانش تهدید کرد که «اندک بی‌احترامی به ده‌ها هزار نفر از حجاج ایرانی در مکه و مدینه و عمل نکردن به وظایف برای انتقال ابدان مطهر، عکس‌العمل سخت و خشن ایران را در پی خواهد داشت.»

روز چهارشنبه همین هفته کاردار عربستان سعودی در ایران نیز برای چهارمین بار در ارتباط با فاجعه منا به وزارت خارجه احضار شد. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت خارجه، علی چگینی، مدیر کنسولی این وزارتخانه در دیدار با کاردار عربستان خواستار فراهم کردن هر چه سریع‌تر امکانات شناسایی قربانیان، انتقال جسد کشته‌شدگان ایرانی به کشور و پیگیری وضعیت مفقودان و مجروحان شد.

یکی از مفقودان حادثه منا غضنفر رکن‌آبادی، سفیر پیشین ایران در لبنان است که عربستان پیش‌تر ورود او به این کشور را تکذیب کرده بود.

خبرگزاری ایسنا روز گذشته از قول علی‌اکبر ولایتی، مشاور امور بین‌الملل خامنه‌ای درباره رویداد منا نوشت: «این حادثه و آنچه در آن رخ داده است ظن‌برانگیز است. برخی افراد رده بالای ما در این حادثه مفقود یا کشته شدند.»

محمد کوثری، نماینده مجلس و از فرماندهان سابق سپاه پاسداران نیز گفت که اگر مقام‌های عربستان هشدار ایران را جدی نگیرند «در عمل خواهند دید که ما چگونه در کم‌ترین زمان ممکن ورود کرده و مقامات سیاسی، نظامی و امنیتی سعودی را پشیمان خواهیم کرد چرا که عکس‌العمل ایران بسیار جدی و کوبنده خواهد بود.»

به گزارش خبرگزاری ایسنا غلامحسین محسنی‌آزاده‌ای در گردهمایی بسیجیان قوه قضائیه گفت: «حکام آل‌سعود به جهات مختلف باید مورد تعقیب و پیگیری قرار گیرند.»

محمدباقر نوبخت، سخن‌گوی دولت نیز اعلام کرد که ایران از عربستان به دلیل ناکارآمدی در مدیریت بحران شکایت خواهد کرد.

عادل الجبیر، وزیر خارجه عربستان اظهارات مقام‌های ایرانی را سیاسی‌کاری و سوءاستفاده از حادثه منا خوانده و می‌گوید، ایران «آخرین کشوری است» که می‌تواند درباره برگزاری حج یا دموکراسی سخن بگوید.

مقام‌های حکومت اسلامی، بر این باورند که اهمال مسئولان عربستانی عامل این حادثه بوده است. دولت‌مردان سعودی اما معتقدند این مساله به دلیل بی‌احتیاطی حجاج رخ داده و ایران به دنبال سوءاستفاده سیاسی از این مساله است.

درگیری‌های لفظی که پیش از این به دلالتی چون اختلاف بر سر سوریه و نیز حضور نظامی عربستان سعودی در یمن، میان ایران دو حکومت آغاز شده بود، از زمان وقوع این حادثه بالا گرفته است.

از جمله وزیر امور خارجه عربستان درخواست ملاقات با ظریف در نیویورک را رد کرد و هم‌زمان دولت عربستان از صدور ویزا برای برخی مقام‌های دولتی ایران که قرار بود برای بررسی حادثه در این کشور حاضر شوند، خودداری کرد. در مقابل تاکنون چندین بار کاردار عربستان سعودی در تهران به وزارت امور خارجه احضار و یادداشت‌های اعتراض‌آمیز به وی تحویل داده شد.

ابراهیم رئیسی، دادستان کل ایران رویداد پیش‌آمده در منا را نه تنها یک «بی‌کفایتی»، بلکه یک «جنایت» نامید. حسن روحانی، رئیس‌جمهوری حکومت اسلامی نیز در سخنرانی خود در مجمع عمومی سازمان ملل خواهان بررسی فوری این موضوع و علل پیش‌آمدن آن شده است. او پیش‌تر در دیدار با بان کی‌مون، دبیر کل سازمان ملل متحد، از او خواسته بود «وظایف قانونی و انسانی دولت ریاض» را در ارتباط با حادثه مرگ‌بار حج متذکر شود.

محمد جواد ظریف، وزیر امور خارجه ایران نیز در یک مصاحبه تلویزیونی عربستان سعودی را متهم به کم‌کاری در جریان این حادثه کرد.

عادل الجبیر، وزیر امور خارجه عربستان، در واکنشی تند به سخنرانی حسن روحانی، در مجمع عمومی سازمان ملل، در گفت‌وگویی با شبکه تلویزیونی «العربییه»، ایران را متهم کرد که «شریک کودتای حوثی‌ها در یمن» و «عامل اصلی ویرانی سوریه» است.

او بار دیگر هشدار داد که ایران از «دامن زدن به جنگ و آشوب» در منطقه بپرهیزد و تاکید کرد که ایران دست از حمایت از «کودتاگران حوثی» بردارد. الجبیر در گفت‌وگوی تلویزیونی مزبور مدعی شد که اگر حمایت‌های ایران نبود، شیعیان حوثی در یمن «دست به کودتا» نمی‌زدند.

الجبیر، همچنین به ایران تاخت که این کشور «آخرین کشوری است که می‌تواند درباره دموکراسی صحبت کند.» وزیر امور خارجه عربستان در ماه سپتامبر ۲۰۱۵، در نشستی مطبوعاتی گفته بود که ایران در منطقه «سیاست‌های خراب‌کارانه» دارد و در حال گسترش «نفوذ خطرناک» خود است. او تاکید کرده بود که عربستان مصمم به مقابله با نفوذ ایران است.

این اظهارات واکنش تند ایران را در پی داشت. مرضیه افخم، سخن‌گوی وزارت امور خارجه ایران، الجبیر را خطاب قرار داده و گفته بود: «همسایگان ما به جای این‌گونه اظهارات باید به سیاست‌هایی که منطقه را به آتش کشیده، خاتمه دهند.»

بنا به گزارش‌های رسانه‌های همگانی و شبکه‌های اجتماعی سعودی، برخی حجاج ایرانی (حدود ۳۰۰ نفر) بودند که برخلاف جهت حرکت کرده و باعث این کشتار شدند. برخی از گزارش‌ها نیز دست ماموران سپاه پاسداران را در پشت سر این فاجعه جستجو می‌کنند. محمود هاشمی شاهرودی از اعضای مجلس خبرگان این رویداد را نتیجه توطئه حکومت عربستان سعودی دانسته و گفته است: «این مسیر، مسیر تردد اکثر ایرانیان و شیعیان بوده است که بدون ابلاغ قبلی و هماهنگی و به صورت ناگهانی مسدود شده است. این فاجعه هولناک غیرطبیعی و توطئه‌آمیز است. رژیم سعودی متهم اصلی کشتار عظیم حاجیان در این فاجعه بزرگ است.» (خبر آنلاین، ۵ مهر ۱۳۹۴) تمام مسیرهای حرکت زائران دارای راه‌های خروج اضطراری بود اما این راه‌ها به دلایلی نامعلوم با زنجیر بسته شده بودند. (تسنیم ۷ مهر ۱۳۹۴)

در میان مقامات نزدیک به خامنه‌ای، تنها مشاور نظامی او یحیی رحیم صفوی عمدی بودن واقعه مکه را نفی کرد: «بعید می‌دانم فاجعه منا عمدی بوده باشد اما آنچه مسلم است در این فاجعه عدم کفایت، عدم صلاحیت و عدم مدیریت آل سعود مشخص است.» (الف، ۵ مهر ۱۳۹۴) مصطفی پورمحمدی، وزیر دادگستری ایران، ادعاها درباره دخالت موساد (سازمان امنیت و اطلاعات اسرائیل) در این حادثه را «فرافکنی و عملیات روانی ایادی تزویر» خواند.

به گزارش خبرگزاری ایسنا، وی اضافه کرد: «برخی افراد رده بالای ما در این حادثه مفقود یا کشته شدند و عربستان باید جهت پیگیری این موضوع اقدامات لازم را انجام دهد.»

علاوه بر غضنفر رکن‌آبادی، سفیر سابق ایران در لبنان، رسانه‌های ایران از علی‌اصغر فولادگر به عنوان یکی دیگر از افراد ارشد، مفقود شده در حادثه منا نام برده‌اند.

فولادگر رییس دفتر اطلاعات راهبردی سپاه پاسداران بوده است و برخی از منابع از جمله، خبرگزاری رسا از او به عنوان «معاون سرلشکر صفوی» یاد کرده است. صفوی، که بین سال‌های ۷۶ تا ۸۶ فرمانده کل سپاه پاسداران بود، اکنون مشاور عالی خامنه‌ای در امور نظامی است.

برخی از وبسایت‌های خبری نیز از حسن دانش، فواد مشغلی، عمار میرانصاری و سیدحسن حسینی به عنوان دیگر نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نام برده‌اند که در این حادثه مفقود شده‌اند.

در همین حال برخی وبسایت‌های خبری در روزهای گذشته گمانه‌زنی‌هایی را درباره دخالت موساد در حادثه «رمی جمرات» و ربودن سفیر سابق ایران در لبنان و نیروهای سپاه پاسداران مطرح کرده‌اند.

رسانه‌های ایران گزارش داده‌اند که مسنولانی در دفتر علی خامنه‌ای رهبر ایران و شماری از افسران سپاه پاسداران این کشور هنوز در لیست مفقودین حادثه منا در مراسم حج در عربستان سعودی هستند.

در میان اسامی منتشر شده خبرگزاری «تسنیم» نزدیک به سپاه پاسداران ایران، علاوه بر سفیر سابق ایران در لبنان، غضنفر رکن‌آبادی، یکی از چهره‌های مهم دفتر رهبر ایران، نام علی‌اصغر فولادگر مدیر دفتر مطالعات استراتژیک سپاه پاسداران، و افسرانی دیگر، مانند حسن دانش، فواد مشغلی، عمار انصاری و حسن میرحسینی، که از اعضای بعثه حج ایران وابسته به دفتر رهبری هستند، دیده می‌شود.

بنا به گزارش «تسنیم» سفیر سابق ایران در لبنان، غضنفر رکن‌آبادی، که بنا به اعلام مقامات سعودی با نام و گذرنامه دیپلماتیک خود وارد سعودی نشده، در مراسم «برانت از مشرکین» که روز عرفه در مکه تنها با حضور ایرانی‌ها برگزار می‌شود سخن‌رانی کرده و پیام خامنه‌ای را برای حجاج این کشور قرائت کرده است.

رکن‌آبادی از برجسته‌ترین شخصیت‌های وزارت خارجه ایران است که به اسرار حزب‌الله لبنان، و موشک‌های ایران دسترسی دارد. خبرگزاری «مهر» ویدیوی از رکن‌آبادی پخش کرده که او را در حال خواندن پیام خامنه‌ای نشان می‌دهد و می‌گوید در مراسم حج امسال فیلم‌برداری شده است. اما منابع رسمی عربستان طی اظهاراتی به «العربییه» تاکید کرده بودند که نام غضنفر رکن‌آبادی، «سفیر سابق ایران در لبنان، در لیست زائران نبوده و این نشان می‌دهد که او با اسم و گذرنامه دیگری وارد سعودی شده است.»

پس از این حادثه، وزارت امور خارجه حکومت اسلامی ایران، تاکید کرد که سفیر سابقش با گذرنامه «غیر دیپلماتیک» به حج رفته و در مکه در حادثه منا ناپدید شده است، اما نکته اصلی این است که افخم به این که رکن‌آبادی با نام حقیقی خود وارد سعودی شده یا خیر، اشاره‌ای نکرد.

از سوی دیگر، خبرگزاری «تسنیم» سناریوی گمراه‌کننده دیگری را در رابطه با حضور مسنولان دفتر خامنه‌ای و افسران سپاه مطرح کرده و با استناد به منابع غربی ادعا کرده که «در حادثه منا احتمال می‌رود اعضای سپاه پاسداران و مقامات ایرانی، از جمله دیپلمات‌ها، از سوی موساد ربوده شده باشند.»

تناقض‌گویی‌ها و حملات هیستریک مقامات حکومت اسلامی ایران علیه حکومت عربستان، همچنان ادامه دارد. پس از حادثه منا مقامات حکومت اسلامی، یکی پس از دیگری شدیداً به عربستان سعودی حمله کرده و از جمله محمدباقر نوبخت، سخن‌گوی دولت روحانی، از این کشور به عنوان «کشور متخاصم» و «سرسپرده آمریکا» نام برده است.

در همین حال علی مطهری، نماینده تهران در مجلس، نیز گفته است که شاید حادثه منا «مقدمه‌ای برای تغییر نظام سیاسی عربستان و سقوط آل سعود باشد.»

در حالی که عباس عراقچی، معاون وزیر خارجه ایران، گفته که جمهوری اسلامی به دنبال سیاسی‌کردن حادثه منا نیست، حمله دیگر مقامات ایران به حکومت عربستان سعودی ادامه دارد. دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام از این حکومت به عنوان «عامل ناامنی در منطقه» نام برد.

در همین حال وزیر ارشاد ایران نیز پیش‌بینی کرد که تعداد حجاج کشته‌شده در حادثه «رمی جمرات» در منا به «هشت هزار» نفر برسد و از مقامات عربستان سعودی خواست که درباره «بی‌تدبیری‌ها» در این حادثه پاسخ‌گو باشند.

به گزارش خبرگزاری فارس، علی جنتی، وزیر ارشاد، شامگاه پنج‌شنبه، ۹ مهر، با اشاره به تصمیم پیشین عربستان سعودی برای دفن قربانیان حادثه منا در مکه گفت که در پی اقدامات دولت روحانی و «فشارهای برخی از دول صاحب‌نفوذ» قرار شد جسد همه قربانیان ایرانی منا به کشور بازگردانده شود.

جنتی در سخنان خود، اشاره‌ای به نام این «دول صاحب‌نفوذ» نکرده است. اما پیش‌تر محمدجواد ظریف، وزیر خارجه حکومت اسلامی ایران، خیر داده بود که در ملاقاتی از امیر کویت «خواهش» کرده است تا برای پیگیری مسائل مربوط به حادثه منا «مداخله» کند و «با مداخله وی و صحبت وی با پادشاه عربستان مقداری شرایط بهتر شده است».

بر اساس اعلام سازمان حج و زیارت ایران در روز پنج‌شنبه، ۴۶۴ زائر ایرانی در حادثه رمی جمرات در منا کشته شده‌اند. این سازمان دیگر اشاره‌ای به تعداد مفقودشدگان نکرده است.

با این حال عباس عراقچی، معاون وزیر خارجه ایران، در نشست وزیران امور خارجه عضو سازمان همکاری‌های اسلامی خیر داد که همچنان 200 تن از حجاج ایرانی مفقودند و «احتمال می‌رود همگی کشته شده باشند».

در همین حال، به گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران، ایسنا، محسن رضایی، فرمانده اسبق سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام ایران، شامگاه پنج‌شنبه ۹ مهر ماه، در یک برنامه تلویزیونی گفت که ایران در مقابل عربستان سعودی «فعلاً صبر و حوصله» دارد و «دنبال جنگ نیست».

او در عین حال با اشاره به مواردی چون اخراج کاردار ایران از بحرین گفت که عربستان سعودی به «رفتارهای غیرمنطقی» خود ادامه می‌دهد. رضایی «نسل جدید» مقامات عربستان سعودی را متهم کرد که «آشکارا به عامل ناامنی منطقه تبدیل شده‌اند و در عربستان و عراق و یمن از تروریست‌ها حمایت می‌کنند».

در این میان شکاف بین سران و جناح‌های حکومت اسلامی نیز تشدید شده است. امام جمعه موقت تهران گفته «انقلاب اسلامی ایران برای ناپاکان، حرام‌خواران و رشوه‌گیران» نیست و «امروز آمریکا، عربستان و اسرائیل هر چه می‌گویند، می‌گوییم چشم».

به گزارش دیگران، صدیقی این مطلب را در انتقاد از اکبر هاشمی رفسنجانی و حسن روحانی مطرح کرده و افزوده «باکری‌ها، بروجردی‌ها کجا هستند که عربستان به حجاج ما توهین کند، دل سیدتان(خامنه‌ای) خون است».

او افزود: «انقلاب برای ملت پاک و الهی است. انقلاب برای شهدا و ملت نجیب است، با این حال عربستان سگ کیست که به حجاج ما اهانت کند و حجاج ما را به خون بغلطاند؟»

صدیقی در بخش دیگری از سخنان خود گفت «اگر دیدید آخوندی دارای زندگانی آن‌چنانی است، فرزندانش در خارج تحصیل می‌کنند و بیت‌المال را خرج فرزندان خود در خارج می‌کند، او علوی نیست».

در حالی خامنه‌ای و روحانی خواستار مسئولیت‌پذیری عربستان در قبال حادثه مرگبار روز پنج‌شنبه شدند که محمد هاشمی رفسنجانی، رییس دفتر اکبر هاشمی رفسنجانی، با بیان این که نمی‌توان در حادثه کشتار حاجیان در منا دولت عربستان را مقصر دانست، گفت: «قضاوت در این مسائل مشکل است، در تهران هشت میلی‌متر باران آمد و چندین کشته داشتیم اما این دلیل نمی‌شود که قضاوت کنیم چه کسی مسئول است».

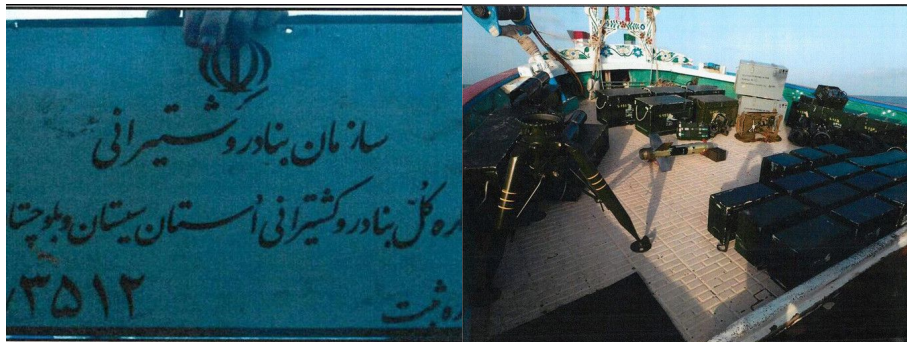
هاشمی در گفت‌وگو با فارس گفت: «ما نمی‌توانیم بگوییم مقصر کیست و باید مقصر را شناسایی کرد چرا که صرف وقوع این حادثه در یک کشور دلیل نمی‌شود که ما مسئولان آن کشور را مسئول وقوع این حادثه بدانیم».

او گفت: «درست است این حادثه دل‌خراش است اما نمی‌توان گفت که آیا این دولت مقصر بوده یا خیر و از این‌جا برای آن‌ها حکم صادر کرد».

او تأکید کرد که «باید به دور از هر گونه حب و بغض به بررسی ابعاد این موضوع پرداخت».

برخی از ناظران بر این عقیده‌اند که ایران تلاش کرد با سیاسی کردن حادثه مونا و برگزاری چندین تظاهرات در خیابان‌های تهران علیه پادشاهی سعودی در چند روز گذشته، از جمله مقابل سفارت پادشاهی عربی سعودی در تهران، افکار عمومی را از حضور افراد رده بالای حکومت و سپاه بدون اطلاع دولت میزبان(عربستان سعودی)، منحرف کند.

هم‌زمان با این تحولات، ائتلاف عربی که به یمن حمله کرده و با نیروهای مسلح حوثی می‌جنگد، خبر از توقیف یک قایق ایرانی حامل سلاح داد. به ادعای این ائتلاف این قایق روز شنبه هفته جاری در دریای عرب توقیف شد و حامل انواع گلوله، خمپاره‌انداز و سایر تجهیزات نظامی برای نیروهای حوثی و دارای ۱۴ ملوان ایرانی بوده و اسناد آن نشان می‌دهد که مالکیت آن در اختیار یک شرکت دولتی ایران است.

بر اساس این گزارش، پس از توقیف و بازرسی قایق، ۴۵ خمپاره BGM-17 و ۱۵ موشک هدایت شونده ضد تانک، ۱۵ باتری جهت دستگاه‌های خمپاره انداز، ۵ باتری دوربین، ضبط شده است.

نیروهای ائتلاف ۱۴ سرنشین لنج از جمله «بخش جدکال» کاپیتان آن را دستگیر کردند. مالک این قایق فردی ایرانی به نام جان محمد حوت است.

این در حالی است که مدارک لنج که از سوی مقامات ایرانی صادر شده، نشان می‌دهد که این قایق جهت ماهیگیری به دریا رفته است. این مدارک می‌گوید که سازمان بنادر در استان سیستان و بلوچستان، این قایق را بازرسی کرده و بر اساس آن به قایق اجازه ماهیگیری داده‌اند. گفتنی است که نیروهای ائتلاف عربی، برای جلوگیری از قاچاق سلاح به شبه نظامیان حوثی، ممنوعیت دریایی علیه یمن را برقرار کرده‌اند.

همچنین وزارت کشور بحرین، شامگاه چهارشنبه ۳۰ سپتامبر اعلام کرد، نیروهای امنیتی این کشور یک انبار اسلحه و در کنار آن یک کارگاه بمب‌سازی را در جنوب منامه کشف کرده و شماری مظنون که «دارای ارتباط نزدیک با نیروهای تروریستی در عراق و ایران دارند» را دستگیر کرده‌اند.

رییس اداره امنیت عمومی بحرین، مسئول این کارگاه را جمهوری اسلامی ایران دانسته است. به گزارش خبرگزاری دولتی بحرین، بنا بر این اعلام، کارگاه بمب‌سازی در یک محله مسکونی در جنوب منامه کشف شد.

بیانیه وزارت کشور بحرین می‌افزاید که این کارگاه، حاوی ۱/۵ تن مواد شدید الانفجار بود و بدین ترتیب این یکی از بزرگ‌ترین انبارهای مواد منفجره است که تا کنون در بحرین کشف شده است.

وزارت کشور بحرین، شمار بازداشت‌شدگان را ذکر نکرده اما خاطرنشان کرده است که دستگیری آن‌ها به کشف انبار اسلحه و کارگاه بمب‌سازی انجامیده است.

این حادثه در چارچوب عملیات نیروهای امنیتی بحرین علیه مظنونان در مسائل «تروریستی» صورت می‌گیرد که اخیراً دست به حملات مسلح زده‌اند. از جمله آن‌ها انفجار بمبی در ماه ژوئیه گذشته بود که به کشته شدن دو پلیس و زخمی شدن دو نفر دیگر انجامید.

از سوی طارق الحسن، رییس اداره امنیت عمومی بحرین، نیز مسئولیت این کارگاه را متوجه حکومت اسلامی ایران دانسته است. حسن گفت: «این کشف قابل توجه یک بار دیگر نشان می‌دهد که ایران چگونه با دخالت مداوم، امنیت و ثبات بحرین و منطقه‌ای گسترده‌تر را بر هم می‌زند.»

۲۵ ژوئیه گذشته، وزارت کشور بحرین اعلام کرده بود که نیروهای امنیتی این کشور، عملیات قاچاق مواد منفجره بسیار خطرناک، اسلحه اتوماتیک و مقادیری مهمات را با شکست مواجه کرد. بنا بر این اعلام، در این عملیات ۵ مظنون دستگیر شدند که شماری از آن‌ها توسط سپاه پاسداران حکومت اسلامی ایران آموزش داده شده‌اند.

به گزارش خبرگزاری رویترز، وزارت امور خارجه بحرین افزوده است: «دو تن از دستگیر شدگان به دریافت محموله از ایرانی‌ها در آب‌های منطقه‌ای بحرین، اعتراف کرده‌اند. یکی از آن‌ها در سال ۲۰۱۳ در ایران آموزش دیده است.» مقام‌های بحرینی آن هنگام گفتند که ۴۳ کیلوگرم ماده شدید الانفجار C4 را از قاچاقچیان مصادره کرده‌اند.

سرانجام پنج‌شنبه ۹ مهر ۱۳۹۴ - ۱ سپتامبر ۲۰۱۵، دولت بحرین سفیر خود را از تهران فراخواند و همچنین اعلام کرد که کاردار حکومت اسلامی ایران، یک عنصر نامطلوب است و باید طی هفتاد و دو ساعت آینده بحرین را ترک کند. دولت بحرین، حکومت اسلامی ایران را به تلاش برای ایجاد ناآرامی در این کشور کوچک عربی منطقه خلیج فارس متهم کرده است.

دو منبع لبنانی روز پنج‌شنبه اول اکتبر ۲۰۱۵، به خبرگزاری رویترز گفتند که صدها تن از نیروهای ایرانی در ۱۰ روز اخیر به سوریه رسیدند تا به حمله زمینی بزرگی که دولت سوریه و شبه‌نظامیان حزب‌الله با پشتیبانی هوایی روسیه قصد آغاز آن علیه مواضع مخالفان حکومت اسد دارند، بپیوندند.

یکی از این دو منبع گفته است: «حملات هوایی روسیه به زودی با پیشروی زمینی ارتش سوریه و همپیمانانش هم‌زمان خواهد شد... احتمال دارد عملیات زمینی آینده بر حومه ادلب و حومه حماه متمرکز شود.»

این منبع افزود: «روسیه حومه ادلب و حومه حماه را بمباران خواهد کرد و نیروهای زمینی سوریه و همپیمانانشان پیشروی خواهند کرد.» این دو منبع گفتند که هدف از عملیات، بازپس‌گیری مناطقی است که ارتش سوریه آن‌ها را به سود مخالفان مسلح از دست داد.

این عملیات نشان از تشکیل ائتلافی نظامی میان روسیه و همپیمانان اصلی بشار اسد رییس جمهوری سوریه همچون حکومت اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان دارد.

دو منبع لبنانی می‌گویند که عملیات بر بازپس‌گیری مناطقی در شمال غرب سوریه تمرکز خواهد کرد که اپوزیسیون مسلح با پیشروی سریع خود در ماه‌های گذشته آن‌ها را به کنترا خود درآوردند.

یکی از دو منبع می‌گوید: «نیروهای زمینی ایرانی رسیدن خود را به سوریه آغاز کردند... آن‌ها افسران و جنگجویانی هستند که قرار است در نبرد شرکت کنند، مشاور نیستند... ما سخن از صدها نیرو می‌گوییم که به همراه جنگ‌افزارها و مهمات خود به سوریه می‌روند. از ۱۰ روز پیش به سوریه رسیده‌اند و قرار است صدها تن دیگر هم به زودی برسند.»

این منبع افزود که شبه‌نظامیان عراقی هم قرار است در این عملیات شرکت کنند. تا کنون با وجود گزارش‌ها و تصاویری از حضور نیروهای ایرانی در نبردهای سوریه، اما عمده حمایت حکومت اسلامی ایران از حکومت بشار اسد از راه اعزام مستشاران نظامی صورت می‌گرفت. حکومت اسلامی ایران، همچنین مجموعه‌هایی از شبه‌نظامیان شیعه از عراق و افغانستان را به سوریه فرستاده است.

شبه‌نظامیان حزب‌الله لبنان هم که از سوی ایران حمایت می‌شوند، از اوایل آغاز بحران سوریه در کنار نیروهای دولتی این کشور می‌جنگند. جنگنده‌های روسیه از روز چهارشنبه حملات هوایی خود را به مناطقی در نزدیکی حمص و حماه آغاز کردند. با وجود این که روسیه می‌گوید هدف حملاتش شبه‌نظامیان گروه دولت اسلامی موسوم به داعش بود اما اپوزیسیون سوریه و همچنین آمریکا و فرانسه می‌گویند در این حملات، مخالفان مسلح اسد هدف قرار گرفتند و نه شبه‌نظامیان داعش.

خبرگزاری رویترز می‌نویسد که حادثه روز ۲۳ سپتامبر در منا را بدترین حادثه اتفاق افتاده در مراسم حج در ۲۵ سال اخیر است. پیش از این در سال ۱۹۹۰ در حادثه‌ای مشابه در تونلی در نزدیکی مکه هزار و ۴۲۶ نفر جان باختند. هر دو حادثه در روز عید قربان اتفاق افتاده است. سالانه بیش از دو میلیون مسلمان برای شرکت در مراسم حج به مکه سفر می‌کنند. حج یکی از فروع دین اسلام است. در سال ۲۰۰۶ نیز ازدحام زائران در منا، موجب کشته‌شدن ۳۵۰ زائر شد.

حادثه روز پنج‌شنبه دومین حادثه مرگبار سال جاری در مکه است. روز ۱۱ سپتامبر - ۲۰ شهریور در پی سقوط یک جرنقیل بر روی مسجد الحرام بیش از ۱۰۰ زائر حج کشته شدند. در نخستین گزارش‌ها علت وقوع این حادثه توفان شدید اعلام شد. هم‌زمان گزارش‌های دیگری از نقش خطای انسانی در این حادثه خبر داده‌اند.

شرکت آلمانی «لیبهر»، سازنده این جرنقیل که کارشناسان خود را برای بررسی علت این حادثه به عربستان اعزام کرده، روز چهارشنبه، اول مهرماه اعلام کرد که نقص فنی و توفان در این سانحه نقش تعیین‌کننده‌ای نداشته‌اند.

به گزارش خبرگزاری آلمان، یکی از سخن‌گویان شرکت «لیبهر» می‌گوید در دستورالعمل‌های استفاده از این جرنقیل شیوه مقاوم‌سازی آن در توفان‌هایی با شدت مختلف تشریح شده است. او تاکید کرد که این جرنقیل در روز حادثه مشغول به کار نبوده، با این همه برخلاف دستورالعمل‌ها بازوی ۱۹۰ متری آن برای مقاومت مقابل باد شدید خم نشده است.

دو روز پس از این سانحه پایگاه خبری المواطن عربستان سعودی، با بررسی تصویرهای جرتقیل وازگون شده ادعای مقام‌های مسنول درباره نقش توفان در سقوط آن را نادرست خواند.

سایت عربستانی المواطن در این‌باره نوشت: «پایه‌های اصلی این جرتقیل به‌صورت محکم به زمین سفت نشده بودند و در پایه‌های این جرتقیل از بتون براساس استانداردهای جهانی استفاده نشده است.» این سایت در ادامه نوشت: «در کاتالوگ استفاده از این جرتقیل نحوه ایمن‌سازی اطراف آن هم آموزش داده شده است که متاسفانه مسنولان ذی‌ربط به این بخش از ایمن‌سازی هم توجهی نکرده بودند.» در این حادثه نیز تعدادی از زائران ایرانی کشته و یا زخمی شدند.

هنوز مشخص نیست که سرنوشت درگیری‌های لفظی میان سران دو کشور ایران و عربستان چه خواهد شد، اما به نظر می‌رسد دست‌کم در فضای مجازی این تهدیدها جدی گرفته شد و کاربران نیز هشتگی ضدجنگ ایجاد کردند.

اما تا آنجا که به مراسم حج برمی‌گردد یک بازار بزرگی برای حاکمیت سرمایه‌داری عربستان است. هر چند که عربستان درآمدهای سرشار و کلانی از منبع فروش نفت دارد. خالص درآمد نفتی عربستان سعودی در سال ۲۰۱۴، معادل ۲۴۶ میلیارد دلار بود که نسبت به سال پیش از آن ۱۰ درصد کاهش داشت. براساس آمارهای رسمی سازمان حج و زیارت، که مدتی قبل هم اوحدی رییس این سازمان در مصاحبه‌ای آن‌ها را دوباره مورد تایید قرار داد، به صورت میانگین در سال‌های گذشته ۵۰۰ هزار نفر ایرانی هر سال به سفر حج عمره رفته و ۱۰۰ هزار نفر نیز به حج واجب رفته‌اند. یعنی سالانه حدود ۶۰۰ هزار نفر از ایران راهی خانه مکه می‌شوند تا در مراسم حج عمره و حج واجب شرکت کنند؛ زائرانی که سالانه درآمد بسیار زیادی برای این کشور به همراه دارند.

براساس آمارها و ارقام اعلام‌شده از سوی سازمان حج و زیارت، هم اکنون قیمت اعزام حجاج به حج عمره بین یک میلیون و ۷۰۰ هزار تومان تا دو میلیون و ۸۰۰ هزار تومان قیمت دارد و قیمت امتیاز اعزام زائران به حج واجب هم ۹ میلیون و تومان تا ۱۲ میلیون و ۷۰۰ تومان است که قیمت‌ها با توجه به نوع خدمات، هتل و... متفاوت است.

اگر سالانه رقم میانگین اعزام ایرانی‌ها به حج عمره یعنی ۵۰۰ هزار نفر را در عدد ۲ میلیون و ۲۵۰ هزار تومان (میانگین عدد یک میلیون و ۷۰۰ هزار تومان ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار تومان هزینه سفر عمره) ضرب کنیم به عدد یک هزار و ۱۲۵ میلیارد تومان می‌رسیم که در واقع گردش مالی اعزام زائران و پول ثبت‌نام آن‌ها برای حج عمره است. ارقامی که تقریباً بیش از ۷۰ درصد آن یعنی ۷۸۷ میلیارد تومان آن به جیب سعودی‌ها می‌رود. چرا که علاوه بر هتل و برگزاری و... آن‌ها ۵۰ درصد اعزام مسافران را نیز با پروازهای خود در قرار دادها برعهده گرفته‌اند.

حالا اگر به این ارقام میزان درآمد کشور عربستان از اعزام حجاج واجب ایرانی را هم اضافه کنیم در مجموع به درآمدی بیش از ۱۵۰۰ میلیارد تومان خواهیم رسید. درآمدی که شاید اعداد آن در مقایسه با درآمدهای نفتی عربستان چندان نباشد اما در مقایسه با خود عدد نسبتاً بزرگ است، عددی که باید به آن میزان مخارج حجاج و پولی که در این کشور هزینه می‌کنند را نیز اضافه کرد.

براساس آمارهای سازمان حج و زیارت در شرایط کنونی، ۸ میلیون نفر در نوبت حج عمره و ۱/۵ میلیون نفر در نوبت حج واجب هستند که براساس پیش‌بینی‌ها و در صورت مساعد بودن شرایط به ترتیب در ۱۶ سال و ۱۰ سال آینده به مکه مکره اعزام خواهند شد.

برای حکومت اسلامی ایران، شاید جنبه اقتصادی سفر زائران ایرانی به مکه، چندان مهم نباشد اما از نظر سیاسی و رقابت و راه‌انداختن جنگ روانی در دل عربستان، برای سران این حکومت بسیار حائز اهمیت است.

همچنین اقتصاددانان، درآمد عربستان سعودی از صنعت حج واجب و عمره را در سال ۲۰۱۲ میلادی رقمی معادل ۶۲ میلیارد ریال سعودی (۱۶ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار) اعلام کردند که این رقم نسبت به سال قبل تر یعنی ۲۰۱۱، حدود ۱۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. بنا بر یک گزارش رسمی، درآمد عربستان از فصل‌های حج عمره و تمتع در سال ۲۰۱۴ میلادی، ۷۰ میلیارد ریال سعودی (معادل ۱۸ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دلار) اعلام شده است.

عبدالله المرزوق، استاد اقتصاد حج در دانشگاه «ام القراء» مکه، این درآمد را به لطف زیارت ۹ میلیون زائر، در موسم حج اخیر می‌داند. طبق اعلام آن‌ها، این رقم همچنین ۳ درصد از کل تولید ناخالص ملی عربستان سعودی را شامل می‌شود.

حال این نکته، حائز اهمیت است که سالانه دست‌کم هفت میلیون نفر برای انجام فریضه حج واجب و عمره به عربستان سفر می‌کنند، در نتیجه مبلغی که آن‌ها وارد این کشور می‌کنند یکی از مهم‌ترین پیش‌ران‌های بخش خدمات در اقتصاد عربستان سعودی محسوب می‌شود.

سالانه میلیون‌ها زائر از بیش از ۱۸۰ کشور جهان، جهت انجام فریضه حج، به عربستان سفر می‌کنند. اما بنا بر اعلام وزارت حج عربستان، در موسم حج تمتع سال ۲۰۱۴، کشورهای اندونزی با ۱۶۸ هزار، پاکستان با ۱۴۳ هزار و ۳۶۸، ایران با ۶۱ هزار و ۶۷۷، ترکیه با ۵۹ هزار و ۲۰۰، مراکش و سوئد با ۲۵ هزار و ۶۰۰ و عراق با ۲۵ هزار و ۱۷۲ نفر، بیش‌ترین سهم را در میان زوار داشته‌اند.

در موسم حج، بی‌رحمانه قتل‌عام حیوانات نیز راه می‌افتد و جویبارهای خون تکان‌دهنده و هولناک جاری می‌شود. از جمله سازمان حج و زیارت حکومت اسلامی ایران، طرح قربانی برای زائران ایرانی را با هماهنگی بانک توسعه اسلامی و عربستان انجام می‌دهد. برای همین هنگام ذبح گوسفندانی که از مزارع تامین دام بانک توسعه اسلامی به مکان کشتارگاه منتقل می‌شوند، روحانی‌هایی حضور دارند تا ذبح قربانی برای زائران ایرانی با سلیقه و باور شرعی آن‌ها انجام شود.

تا سال ۱۳۶۰ که قربانی کردن احشام، شامل گوسفند، بز، گاو و شتر با روش‌های کاملاً سنتی انجام می‌شد و معمولاً صف طولانی از زائران و نمایندگان آن‌ها در منا شکل می‌گرفت تا نوبت‌شان فرا برسد و قربانی را به دست قصاب بسپارند و در پایان منظره‌ای آلوده و خونین شکل

می‌گرفت، تنها بخشی از گوشت قربانی‌ها نصیب کشورهای چون هند، پاکستان و یمن می‌شد که کامیون‌داران‌شان را راهی این سرزمین کرده بودند. معمولاً لاشه گوشت‌ها بدون سرانجام می‌ماند و یا سوزانده می‌شد، همین مساله باعث صدور فتوایی از سوی برخی مراجع تقلید برای جلوگیری از اسراف گوشت قربانی شد.

از همان سال احداث کشتارگاه‌های صنعتی در خارج از منا آغاز شد و سال ۱۳۷۷ کشتارگاهی مکانیزه زیر نظر شرکتی وابسته به بانک توسعه اسلامی بهره‌برداری شد که بخشی از فضای آن نیز به زائرانی که می‌خواهند خودشان ذبح را انجام دهند، اختصاص داده شد. کشتارگاه امکان ذبح هم‌زمان ۶۷ هزار قربانی را دارد که برای هر ۳۰ راس دام یک قصاب در نظر گرفته است.

مسئله مهم و حیاتی دیگر، با فرارسیدن موسم حج، موج جدیدی از بیماری واگیردار «مرس» در عربستان است. به خصوص این که از ۶۵ هزار زائر ایرانی که برای به جا آوردن حج عازم عربستان می‌شوند، اغلب‌شان افراد مسن بالای ۶۰ سال و مستعد بیماری‌های مسری و تنفسی هستند. از سوی دیگر، بیش از ۲ میلیون زائر از کشورهای مختلف در مکه گرد هم می‌آیند و همین مسئله موجب شده با توجه به شیوع ویروس کرونا و بیماری مرس در کشور عربستان نگرانی جدی شکل بگیرد، چرا که شیوع این بیماری در میان حجاج می‌تواند این بیماری را از عربستان به کشورهای خودشان ببرد.

ویروس «کرونا»، نخستین بار در سال ۱۹۶۰ کشف شد که موجب بروز بیماری‌هایی مشابه سرماخوردگی در انسان و حیوانات می‌شود. از علائم اصلی این بیماری، تب، سرفه، تنگی نفس و مشکلات حاد تنفسی است و بیماران ممکن است سرفه‌های چند روزه ظاهراً بدون دلیل نیز داشته باشند. در موارد حاد مشکلات گوارشی نظیر اسهال، نارسایی حاد تنفسی، اختلالات انعقادی و نارسایی کلیه نیز گزارش شده است. تاکنون هیچ واکسنی برای این بیماری تولید نشده است.

خالد الفالح، وزیر بهداشت عربستان اعلام کرده وزارت بهداشت این کشور با استفاده از تمام ظرفیت خود در حال مبارزه با این ویروس است. آخرین آمار عربستان حاکی است: هزار و ۱۷۲ نفر به این بیماری مبتلا شده‌اند که تعداد بیمارانی که در ریاض هستند ۶۵ مورد است. ۶۰۶ بیمار از کل بیمارستان، بهبود یافته‌اند و در کل ۵۰۲ نفر فوت کرده‌اند. به گفته رییس مرکز مدیریت بیماری‌ای واگیر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز شیوع بیماری مرس در عربستان به ویژه در شهر ریاض جدی است و تیم‌های پزشکی ایران برای پیشگیری از ورود این بیماری به ایران آماده‌باش هستند.

بنا به اظهار محمد مهدی گویا، همه‌گیری چشمگیر بیماری «کرونا» در عربستان شکل گرفته و به ویژه شهر ریاض در این کشور با شیوع بالای این بیماری مواجه است. به گفته او، این بیماری در بسیاری از شهرهای عربستان از جمله مدینه، مکه و جدّه البته با شیوع پایین‌تر وجود دارد.

مسعود مردانی، عضو کمیته کشوری ویروس کرونا وزارت بهداشت نیز با اشاره به جدی بودن شیوع ویروس کرونا در عربستان بر رعایت اصول ایمنی برای پیشگیری از همه‌گیری این بیماری در کشور در هنگام بازگشت حجاج تأکید می‌کند. به گفته او، این ویروس بومی کشور عربستان شده و اگر نکات بهداشتی رعایت نشود، زائران ایرانی و هر کشور دیگر ممکن است به این بیماری کشنده مبتلا شوند. بنا به تأکید مردانی، مرس هنوز درمان قطعی ندارد و بیش از ۵۰ درصد مبتلایان به ویروس کرونا بر اثر این بیماری جان خود را از دست می‌دهند.

رقابت حکومت اسلامی ایران و عربستان، از همان قدرت‌گیری حکومت اسلامی آغاز شد و همچنان ادامه دارد. البته در منطقه خاورمیانه این موضوع چندان جدید نیست. در عصر سلطه امپراطوری‌های عثمانی و صفوی و همچنین در عصر رقابت بین منافع کشورهای قدرتمند غربی، در اشکال متفاوتی وجود داشته و دارد. می‌توان گفت که در خاورمیانه، ایران اغلب یک پای این رقابت‌ها و یا یک هدف مهم در این رقابت‌ها بوده است.

بعد از انقلاب ۱۳۵۷ مردم ایران و تاسیس حکومت اسلامی ایران، رقابت و کشمکش خصمانه بین ایران و عربستان سعودی به یک مسئله جدی در روابط بین‌المللی و خاورمیانه در آمده است. این رقابت‌ها با جنگ ایران عراق، حمایت حکومت اسلامی ایران از حزب‌الله لبنان و دخالت در امور داخلی این کشور، مسئله هسته‌ای حکومت اسلامی ایران، مصوبات شورای امنیت سازمان ملل متحد و تحریم‌های شدید آمریکا و اروپا بر علیه ایران، حضور نظامی حکومت اسلامی ایران در سوریه، کمک به حوثی‌های یمن، و اکنون توافق حکومت اسلامی با گروه ۱+۵ و واقعه کشته‌شدن زائران ایرانی، وارد مرحله جدیدی شده است.

مسائل مربوط به عراق، مسئله هلال شیعوی، پروسه و نتایج «بهار عربی»، به ویژه مسائل سوریه و بحرین و همین‌طور کشمکش بر سر مالکیت جزایر تنب کوچک و تنب بزرگ و ابو موسی رقابت‌های بخش دیگری از رقابت‌های خصمانه‌تر منطقه‌ای بین حکومت اسلامی ایران و حکومت عربستان سعودی است.

هم حکومت عربستان سعودی و هم حکومت اسلامی ایران، خود را رهبران مسلمانان جهان معرفی می‌نمایند. عربستان سعودی خود را سرزمین مقدسی می‌داند که پیغمبر اسلام از آن برخاسته و عربستان سعودی را به حافظ مهم‌ترین اماکن ویژه اسلامی یعنی مکه و مدینه تبدیل کرده است.

در واقع سران عربستان، تداوم همان شبه حکومت اسلامی ۱۴۰۰ سال پیش می‌دانند. اما در عرصه روابط بین‌المللی حکومت عربستان دیدگاهی عمدتاً پراگماتیستی دارد و مذهب معیار تعیین‌کننده‌ای برای صف‌بندی سیاسی جهانی نیست. بر خلاف عربستان، حکومت اسلامی ایران، دارای استراتژی صدور «انقلاب اسلامی» برای کنترل سیاسی-مذهبی دیگر کشورها بوده است.

عربستان سعودی، بر عکس حکومت اسلامی ایران، بیش‌تر به دنبال یک راه حل مسالمت‌آمیز برای حل مناقشه فلسطین و اسرائیل است و در کشمکش بین گروه‌های فلسطینی، جانب گروه‌های میانه‌رو را گرفته است.

عربستان سعودی، با توجه به داشتن بزرگ‌ترین ذخایر نفتی جهان، درآمد سرشار نفتی و ذخایر هنگفت ارزی خود از رفاه اقتصادی نسبتاً بالایی برخوردار است. عمدتاً از همین جهت جاذبه مهمی برای مهاجران مسلمان و حتی غیرمسلمان برای یافتن شغل است. این موقعیت‌ها به عربستان سعودی فرصت داده است تا وارد باشگاه ۲۰ کشور بزرگ اقتصادی جهان شود. اندونزی و ترکیه نیز در این باشگاه حضور دارند.

ایران جمعیتی تقریباً سه برابر عربستان سعودی دارد و از نظر اقتصادی و سوق‌الجیشی چه بسا از عربستان سعودی هم اهمیت بالاتری داشته باشد. ایران با تسلط به تمامی خط ساحلی شمالی خلیج فارس و تنگه هرمز موقعیت استراتژیکی حساسی دارد. ایران هم مانند عربستان سعودی، یکی از مهم‌ترین دارندگان ذخایر نفت و از تولید کنندگان و صادرکنندگان بزرگ نفت و گاز است. اما ایران تا حدودی از عربستان عقب افتاده است. بر اساس داده‌های برنامه توسعه سازمان ملل متحد فاکتور توسعه انسانی در عربستان به طور قابل ملاحظه‌ای بالاتر از ایران است. در میان کشورهای جهان در حالی که عربستان سعودی دارای رتبه ۵۶ است ایران در رتبه ۸۶ ایستاده است.

بعد از انقلاب ۱۹۷۹، حکومت اسلامی ایران، که خود را تنها حکومت واقعا اسلامی قلمداد می‌کرد به حمایت از گروه‌های اسلامی شیعه و حتی سنی پرداخت. حکومت اسلامی و سران آن مستقیماً گروه‌های اسلامی سنی و شیعه را در سراسر جهان تشویق کرده است که در راستای برپایی حکومت اسلامی، حرکت کنند. خمینی با تمام قدرت به صدور «انقلاب اسلامی»، برداشته‌شدن مرزها و ایجاد حکومت اسلامی جهانی تأکید می‌ورزید و دولت‌های موجود را غاصب، فاسد و ضد اسلامی می‌نامید.

با تأثیرگیری از انقلاب ایران و سخنان بی‌وقفه خمینی در سال ۱۹۷۹، در مناطق نفت‌خیز عربستان سعودی که منطقه‌ای «شیعه‌نشین» است در اثر انفجار بمب تعداد زیادی کشته شدند. پس از آن در سال ۱۹۸۰، جنگ ایران و عراق شروع شد که تا میزان زیادی ادامه سیاست صدور «انقلاب اسلامی» خمینی بود. در این جنگ عربستان سعودی و دیگر کشورهای عربی منطقه از صدام حسین بر علیه خمینی حمایت کردند و این موجب شکاف عمیق‌تری بین ایران و حکومت‌های عرب شد. تنها سوریه در این میان استثنا ماند و جانب ایران را گرفت.

حکومت اسلامی در راستای استراتژی صدور انقلاب اسلامی، مراسم‌های بزرگی را با تبلیغات سیاسی-ایدئولوژیکی، میلیاردها دلار خرج می‌کرد. با وجود ناخشنودی عمیق سران حکومت عربستان سعودی، برای ایجاد ارتباط و سیاسی‌کردن مراسم و فضای حج، خمینی تحت عنوان برانت از مشرکین هر سال پیام ویژه می‌فرستاد. خمینی به نماینده ویژه‌اش ماموریت می‌داد که ایرانیان و دیگر طرفداران حکومت اسلامی را برای تظاهرات بزرگ در مکه بسیج کند.

در ۳۱ جولای سال ۱۹۸۷، تظاهرات ایام حج در مکه که حکومت اسلامی سازمان داده بود به درگیری‌های خونینی منجر شد که در آن حدود ۴۰۰ زائر که عمدتاً ایرانی بودند، کشته شدند. رهبری این حرکت به عهده مهدی کروبی، نماینده خمینی بود.

حجت‌الاسلام مهدی کروبی، نماینده ویژه آیت‌الله خمینی در امور حج، بعد از این واقعه در تاریخ دهم مرداد ۱۳۶۶ در پیغام خود به خمینی نوشت: «پس از برگزاری شکوهمند راه‌پیمایی وحدت در مدینه منوره با اجتماع عظیم و چشم‌گیر خود در مکه معظمه ضمن قرانت و استماع پیام مهم و تاریخی حضرت‌عالی، آرام و منظم در صفوف فشرده با فریاد «مرگ بر آمریکا»، «مرگ بر شوروی»، «مرگ بر اسرائیل»، به سوی خانه خدا حرکت کردند تا برانت و تنفر خود را از سردمداران کفر و شرک ابراز دارند» «حمله وحشیانه رژیم آل سعوده نمی‌تواند بدون هماهنگی و هم‌فکری آمریکای جنایت‌کار صورت گرفته باشد دلیل روشنی است بر سر سپردگی این رژیم به آستان کاخ سیاه که این روزها برای جبران شکست‌های نظامی و رسوایی سیاسی خود خون می‌طلبند.» (ص ۶۰ و ۶۱، منشور جمهوری اسلامی، ۱۹۸۷، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی) این کتابچه شامل پیام مفصل خمینی برای حجاج و نیز پیام‌های خمینی، کروبی و جنتی بعد از واقعه حج است.

کروبی به همراه موسوی و همسر او از سال ۸۸ تاکنون در حبس خانگی به سر می‌برد. سیدعلی خامنه‌ای که آن زمان رییس جمهور حکومت اسلامی ایران بود در نماز جمعه اعلام کرد که این یک جنگ است ولی نه جنگ بین شیعه و سنی بلکه «جنگ بین ترک اسلام آمریکایی و اسلام واقعی انقلابی».

به این ترتیب، با جنگ قدرت در داخل حکومت‌های ایران و عربستان و تنش‌های منطقه‌ای و بین‌المللی بعد از انقلاب ۵۷ ایران، تقسیم‌بندی مذهبی-ایدئولوژیکی بین عربستان سران حکومت عربستان سعودی و حکومت اسلامی ایران، به دو اردوگاه رقیب سیاسی-مذهبی یعنی سنی و شیعه متخاصم کشیده شدند. جمهوری اسلامی که خود را «ام‌القرای جهان اسلام» می‌نامید چالش سیاسی-ایدئولوژیکی آشکاری بر علیه عربستان سعودی و دیگر حکومت‌های خاورمیانه به وجود آورد. عربستان سعودی، مدعی است که بیش از یک میلیارد سنی را نمایندگی می‌کند در حالی که ایران را تنها نماینده اقلیت «گمراه» شیعه می‌داند که تعدادشان (اگر اسماعیلیان، علویان و زیدیان هم به شیعه‌های دوازده امامی اضافه شوند) به ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیون می‌رسد.

حکومت اسلامی ایران هم مدعی است که عربستان تنها نماینده گروه کوچک و «گمراه» وهابی است در حالی که ایران نماینده همه مسلمانان واقعی و یا «اسلام ناب محمدی» در جهان است.

در حال حاضر حکومت اسلامی ایران، پس از «پسا فرجام»، دچار بحران‌های شدید اقتصادی است؛ اختلافات جناح‌های درونی حکومت نیز تشدید شده است. به علاوه مهم‌تر از همه، این حکومت، حتی از تامین نیازهای اولیه جامعه و خدمات عمومی ناتوان است و برای این که اولاً از خیزش‌های احتمالی مردمی و اعتصابات کارگری جلوگیری کند فعالین کارگری و مدنی را تهدید و دستگیر می‌کند و یا مانند شاهرخ زمانی در زندان می‌کشد. دوماً در چنین موقعیتی‌ست که خامنه‌ای با تهدید عربستان، آمریکا، بحرین، ادامه کمک به حوثی‌های یمن، و ورود جدی‌تر از گذشته به جنگ داخلی سوریه، در تلاش است توجهات را از بحران‌های داخلی کشور به بیرون مرزها بکشد. بنابراین، بی‌جهت نیست که خامنه‌ای، در جمع گروهی نظامی به دولت عربستان سعودی هشدار داده که اگر به حجاج ایرانی «بی‌احترامی» کند یا به وظایف خود در قبال «اجساد زائران کشته شده ایرانی» در واقعه منا عمل نکند، ایران عکس‌العملی «خشن و سخت» نشان خواهد داد.

مقامات نظامی حکومت اسلامی ایران، برای «انجام هرگونه ماموریت درباره واقعه منا»، اعلام آمادگی کرده‌اند و گفته‌اند که هشدار رهبرشان، یک هشدار نظامی است.

البته جنگ نیابتی ایران و عربستان از چند سال پیش عمدتاً در سوریه، عراق، یمن و تا حدودی در بحرین هم جریان دارد. مقامات عربستان بارها در مورد تلاش ایران برای گسترش نفوذ در منطقه ابراز نگرانی کرده‌اند. افشاکاری‌های ویکی لیکس نشان داده که بعضی مقامات عربستان، در اوج بحران هسته‌ای ایران، همه تلاش خود را به کار گرفته بودند تا آمریکا را به حمله نظامی به ایران و «کوبیدن سر مار» متقاعد کنند.

همچنین خامنه‌ای، هشدار داده که آمریکا می‌خواهد با استفاده از فضای جدیدی که با توافق اتمی ایجاد شده، به مراکز «تصمیم‌گیری یا تصمیم‌سازی» در جمهوری اسلامی نفوذ کند و باعث تغییر رویکرد حکومت ایران شود. به همین دلیل است که او به صراحت در قبال عربستان لحنی خصمانه و جنگ‌طلبانه در پیش گرفته است. باید منتظر ماند و دید که گام بعدی دو رقیب دیرینه چه خواهد بود؟

اما واقعیت این است که رقابت بین حکومت اسلامی ایران و حکومت عربستان سعودی را نمی‌توان یک اختلاف ارزشی بین شیعه و یمن یا سنی قلمداد کرد، بلکه باید آن را در چارچوب منافع سیاسی، اقتصادی و نظامی طرفین و همچنین تحولات سیاسی داخلی و خارجی توضیح داد.

روزگاری خمینی، گفته بود: «شکستن کعبه مسئله‌ای نیست که بشود ازش همین‌طوری گذشت. اگر ما از مسئله قدس بگذریم، اگر ما از صدام بگذریم، اگر ما از همه کسانی که به ما بدی کردند بگذریم، نمی‌توانیم از مسئله حجاج بگذریم. مسئله حجاج یک باب دیگری است، غیرمسائل دیگر». بنابراین، رقابت و کشمکش حکومت اسلامی ایران و عربستان سعودی تمامی ندارد.

جمعه دهم مهر ۱۳۹۴ - دوم اکتبر ۲۰۱۵